

CHOPIN MAZURJAI

czim alatt lapjaink 36ik számában megkezdett elbeszélés folytatása nem közölthetik.

A' VESZEKEDŐ.

Életkép.

CZECZIL-TŐL.

Nős nem vagyok, 's így a' teremtetten lények' azon sorába tartozom, mellyek szabad akaratuak. Nappalaimmal magam rendelkezhetem, 's az éjnek bár melly órájában egy helyről a' másikra mozoghatok, a' nélkül, hogy hazatértemkor megmossák fejemet, mint ez a' házasságiaknál gyakran megesik. Így történt, hogy majus' hónap' 26ik napján 1838-dik esztendőben, miután reggeli sétámat az Oreczky-kertben végezém, kávémat a' kifogyhatlan kávéforrásnál megivám, délelőtti testmozgásul a' városligetben egyet csónakáztam, ebédre a' zugligetbe mentem, délután rövid heverés után a' casinóban egypár óranegyedig billiárdoztam és *** barátomnál a' budai várban kardra és rapirra, mindkettőben jól megveretve, viaskodtam, estve felé az ottani várfocon a' három katonai hangászkar által rosszul előadott muzsika mellett a' hölgyeket szemüvegelttem, végre éjelre az újépület mellett egy nem igen finom társasággal megrakott vendéglőben mulattam magamat.

Erneszt barátom volt velem, ki mindig társam, midőn illyenmü mulatságokat látogatok meg, mellyek *** grófné estvélyeitől valamennyire különböznek. Az illy mulatozás nem szokásom ugyan; de részint tapasztalni részint embert ismerni akarván, én a' sors által gyakran különös helyekre hányatom. Minap is ugyan ezen sors egy mély verembe hányt, mellyből alig tudék kiszabadulni. Barátim ugyan, kiknek balesetemet elpanaszlám, azt mondták, hogy annak nem a' sors, hanem saját ügyetlenségem vagy vigyázatlanságom oka; de mit értenek ahhoz barátaim? jól tudom én azt, hogy a' sorsnak éppen olly nagy kedve van engem bolondláz tartani, mint *** urnak ama' szegény pénztelen leányt, kinek tegnap előtt kezét megkérte.

A' vendéglőben, mellybe tértünk, táncmulatás tartott; ki azt véli, hogy engem a' muzsika, Erneszt barátomat pedig én csaltam a' bemenetelre, nem csalatkozik. Egy szögletben üle néhány hangász, valamennyije rosabb, mint ama' sanyaru emlékezetűek, kiknek játszásuk mellett ***ben egykor lábom tánczközben kifczamadott. A' tánczosok többnyire szegényebb mesterlegények valának, kik közt itt ott egypár bérkocsis jelesen tünteté ki magát rezes orrával, napsütött arczával, goromba hangjával, gorombábbal, mint akármelyiké a' literaturai párt-emberek közül, nem különben nagyon is idomtalan 's a' néhány év előtt Pesten volt Mattisjár' szellőnemű szökdécselésítől némileg különböző lábfontogatásával. Ezeknek karjain szobalányokat, szakácsnékat láttunk olly jól kimért szögletességgel forogni, hogy az ember a' mathesis' örök igazsága szabályainak mindenre, még az újépület melletti vendéglőben vigadó tánczosok' lábainak mozgásaira is, kiterjedését nem győzte elegendőkép csudálni. Nem kis dicséretre méltólag tünteté ki magát e' seregből, mellyet tarkanak csak azon zsirfoltoknál fogva is bátran nevezhetni, mellyek a' hölgykoszorú öltönyein megannyi ékítvények gyanánt tündököltek, ha a' csapodárkodó uracsoknak bor és por diszesítette ruháit hozzá nem számláljuk is; lám mondom, olly dicsően tünt ki e' seregből egy alább bővebben leírandó suhadar, hogy ki őt megtekinté, azonnal érzé lehetlenségét, szeméit félpercznél tovább dicső alakján legeltetni. Karjaiba egy nőalak volt tapadva, mert lám mondom, miként rohadt alma a' falhoz tapad, ha van emberi kéz, melly azt irtalgmatlanul hozzácsapja, éppen úgy szegődött e' nőalak a' bátor férfi domboru melléhez, azon kis különbséggel, hogy én almát soha még csak sziszegni sem hallottam, e' nő pedig, kit a' természet gúnykint látszott a' szép nem ellen alkotni, kimondhatlanul lihegett. E' dicséretesen említett suhadarnak két könyöke 's szintannyi számu sarka mindenkinek utjában álla a' tánczseregben, valamint utjában álltak térdei önmagának, mellyek az elégelt bor miatt nehezült testet vonakodtak mindenkor a' kitűzött egyenes vonalban hurezolni; e' gonosz térdek 's nem kevesbbé görbe elvü lábszárrakkal éppen olly kevéssé hitethette volna el az

ember, mint a' pártoskodást védő íróinkkal, hogy az egyenes vonal a' legüdvösebb. E' kiálló 's mindenkit oldalba lökdöző könyökök, e' sarkak, melyek untalan jámbor lánykák' puha lábaikon tapodának, e' tántorgó térdek 's ez egész párnak, a' mint ott volt és forgott, megtekintése, akartalanul is sohajt fakasztottak mellemből: milly különös az emberi természet!

Lám mondom, hogy én szeretek tapasztalni és embert ismerni; e' gonosz szokás azonban soha erőt nem vön rajtam annyira, hogy gyomromról, becses ennemnek e' soha eléggé szemmel nem tartható 's gonddal és figyelemmel nem táplálható részéről, valaha csak néhány percze is megfelekeztem volna. Tapasztalás és emberismeret! mi mind ez egy jól piritott 's, a' mi jegyzésre méltó, nyárson nem pedig pulya tepsiben sült réczepecsenyéhez képest? nem is akarom azon édeni gyönyöröket említeni, melyeket egy jól készített fűcán, vagy a' francia romantikai iskolának legújabb módja szerint alkotott sütemény szerezni képes. — Erneszt barátom jól ismer már engemet, tudja állhatatosságomat az evés-ivás' dolgában, jó ízlésemet a' megválasztásban, pontosságomat az elköltésben, melyekhez járul még az is, mit Erneszt nem kevesbbé jól tud, hogy mindenkor a' legkényelmesebb helyet szoktam a' vendégasztaloknál kiválasztani! Mind ezen okoknál fogva, melyekhez Erneszt barátomnak szintolly ételkedvelő gyomrát is minden szándékos sértése nélkül számíthatom, nem álla ellenem, midőn a' rosz gőzzel és párolgással telt szobából a' szabadba a' terített asztalok felé intétem. A' jó rokon kebel! ő elérté intésemet.

(Folytatása követhetik.)

BESZÉLGETÉS

három író között.

(Féle.)

Harmadik. Hagyjatok először is engem szólani, ki az illy fondorkodásokat különben is studiumomul tűzém ki. Tanácsaimnak hasznát vehetitek.

Második. Csak mindent a' logica szerint!

Harmadik. Két fő ut van, mellyen járnunk kell, hogy célunkat érjük; az első nyilvános,

alattomos a' másik. Sikamlós amaz 's csupán rajta haladva könnyen vesztesek maradhatnánk, mert ott ránk sok szem ügyel; de az alattomos, biztos reményt nyújt a' győzelemre. Tekintsük az elsőt.

Első. Halljuk!

Harmadik. Ez utat a' nyomtatásokban jeljük. Minden könyvben, minden munkában, minden journali cikkelyben, a' hol csak alkalmunk van, dicsérjük, tömjenezzük egymást, babérokat tűzzünk ki, ne csak saját számunkra, hanem azokéra is, kik velünk tartanak. Elleneinket pedig minduntalan gyaláznai, ócsárolni, rágalmazni fogjuk 's nevüket teljes erőnkbul gyüjöltté tenni a' küzönség előtt.

Első. Hanem mind ezt, a' mennyire lehet, szelid hangon.

Második. Gyávaság! Góggel és dölyfösen! De ugyan mit is érdemelnek e' pimaszok? Nincs olly mocskos, bármilly alacsony legyen is, melyet e' botor fejüekről elmondani kész nem vagyok. Hah, hiszen mik ők hozzám képest!

Harmadik. Becsülöm e' nemes lelkesedéset, barátom! de négy fal közt nem késem megmondani, hogy tévelygésben vagy. Azonban mi ugy viselendjük magunkat, mint kik igaz ügyünkről tökéletesen meg vagyunk győződve. Ugy fogunk velők beszélni, mint felsőbb lények; tónusunkban tanítót, kritikánkban dictátort, hozzájuk nyujtott feleleteinkben jobbagyaihoz lebo csátokozó királyt utanzandunk. Bármí jó munkát, bármí hasznos nézetet állítsanak elő, mi kötelességünkké teszük, azt kigúnyolni 's üldözni.

Első. 'S a' köz ügy —

Harmadik. Hallgass e' botor beszéddel! mi a' köz ügy hozzánk képest? Hazafiaknak kiáltandjuk ki magunkat, 's e' szó mögett: h a z a f i s á g, higyjétek nekem, sok cselszövényt kivihetünk; ha bennünket illy fondorkodásinkban utólnérnek 's ellenünk felszólalnak, mi a' h a z a ' és köz ügy háta mögé búvunk, a' mivel különben egy batkát sem gondolunk. Higyjétek, az ostoba népet felette könnyü elámitni, — láрма után jár az, nem pedig igazság után; azért nekünk nagy zajt és lármát kell ütnünk 's magunkat a' küzönség előtt álfénybe burkolnunk, oh, az ilyeneknek töméntelen hatása

van! — 'S ez volna, röviden, mit a' nyilvánosban cselekednünk kell.

Első. Én ugyan nem igen egyezem meg e' nézetekkel; de mint hű czimborátok, nem fogok akaratotok ellen cselekedni,

Második. 'S nézzük, miket tanácsolsz más oldalról.

Harmadik. Iparkodnunk kell hasonló lármát csapni a' köz életben is. A' fiatalság közt barátokat fogunk szerezni, 's ezek' választásában éppen nem az észet és érdemet tesszük keresetünk' tárgyaul; hanem választottaink leginkább azok lesznek, kik elég gyávasággal bírnak mind ez álfényt, e' vak lármát igaz pénz gyanánt venni.

Második. Nyelvünket nem kell kimélnünk. Látogatóinknál és látogatottainknál tág gyeplőt kell ócsárlásainknak engednünk; mind azon írotársakról, kik nem párt' emberei, megvetéssel, gyalázással szólunk.

Harmadik. Egy szóval, mind azt, mit írásban csak koronkint tehetünk, szóval mindennap gyakorolni fogjuk; — nulla dies sine linea, azaz: egy nap se muljon el, mellyben ügyünk' emelésére valamit nem végeznék.

Második. Azt már tudjuk, hogy a' személy az ügytől elváhatlan, ezt a' tiszta logica tanítja, azért mi ügy ellen vagy ügy mellett soha sem fogunk küzdeni, csupán s z e m é l y ellen vagy mellett. Ha egy író, ki nem párt' embere, valamit állít, habár a' legszentebbet is, személyére rohanunk mindnyájan 's vele együtt ügye is megdülend. Ki egyszer olyat szolt, a' mi nekünk nem tetszett, annak soha többé élete' fogytáig nem lehet igazsága.

Harmadik. Ezt már megpróbáltuk a' moralal, 's hála védgeniuszunknak, beszédünkkel nem egy embert ámitottunk el. Hogyan is lehet a' 19-dik században olly vak, olly előítéletes ember, ki a' moralra valamit adjon!

Első. (Érzékenyen) Barátom —

Második. Na csak hallgass! tudom valami ostobát akarsz mondani a' moral' védelmére. Lehet e emberi agynak rémcudásabb szüleménye, mint e' képzet: moral? Moral után csak ostoba fejek indulnak. Aztán ha mégis mi köztünk volna valamelly védelmezője; de hiszen a' nem-párt' emberei hozták szóba; porba tehát minden moralal!

Harmadik. Moral mai világban csak botor ember előtt birhat érdekel. Hozzánk hasonló felvilágosodottak előtt semmi becse. „Személyemet és annak legkisebb érdekeit előre rugtatni“ ebből áll moráli katechismusom 's ebből álljon mindnyájunké.

Második. Helyesen fogtad fel a' párt' eszméjét; hogyan is férhetne meg a' párt, melly egyes emberek' dolga, a' moralal, melly az egész emberiségé?

Harmadik. Emberiség! hahaha! e' szóra kaczagnom kell!

Első. (Kalapja után nyul). Ezek rejteznek tehát a' párt' eszméje alatt? — Isten áldjon meg beneteket! (Elmegy).

Második. Megállj! megállj! —

Harmadik. Hadd el, sok volt neki egyszerre. Elkényeztetett lelkü, gyenge szívi ember ő; a' párt' fölséges eszméjéhez nem könnyen szokik. Lassabban kell őt ténitgetnünk.

Második. Az istenért! ha tán örökre távozott —

Harmadik. Hahaha! balga félelmü te! ugy ismerném én embereimet? Itt kezem, fogadok veled, hogy rövid nap alatt egy értekezést iratok vele a' párt' mellett. —

Második. Te anygali ember! ha ezt tehetnéd?

Harmadik. Bizonyos lehets benne.

Második. Elvárom. Addig is utána sietek, nehogy ideje legyen a' tárgyrol bővebben gondolkozni. (Elmegy).

Számiel (a' szoba' szögletében megjelen).

Harmadik. Hah! (az ágy alá búvik.)

Számiel (mellé lép 's int.)

Harmadik. (Remegve). Hatalmas pártfogóm és oktató elveimben! Utánam jöttél e már illy korán? Hiszen tudod, mennyre földre kérlek, hogy alkunk' ideje még nem jött el. Látod, csokolomlábaid' porát, hogy melletted és dolgaiddban fardozom. Oh engedj időt! a' porban könyörgök előtted, 's én lelkeket fogok szerezni számodra!

Számiel. Ne remegj 's mászzál elő rejtekedből. Csak azért jöttem, hogy magammal vigyelek 's leczkéket adjak, miképen kell tovább is intézned dolgaiddat. (A' reszketőt magával ragadja.)

H A Z U C H A .

HIRKALÁSZOK.

Károlyváros jul. 20-án 1838. Édes barátom! Igéretem szerint tudostilak utazásunk' rád nézve érdeksebb részéről. — Tudva előtéd, miként én H— barátommal egy czéla lelkesülvén, dagadt kebellet, 's lohadt erszénnyel útnak indulték, mint bátor hajós ki kincsek után esengve, kész viharon is batolni. De mért is ne? hisz a' színész, kivált magyar, sokkal inkább meg barátokozott a' sors csapásával, hogy sem a' jövők újak, 's váratlanok lennének reá nézve; — 's pályánkon úgy is ritka szedhet a' virágok tellyeséből; fattyúkat tépni pedig kopáron is lehet. —

Balaton-Füreden, útnak első kikötőjén megállapodánk egészségünk erősítése tekintetéből is; de a' nagyobb rugó más vala, — megsúgom neked: a' nagy útra pénz kelle. — Mi tehát megrohanna az ottani játékszínt, hangversenyt hirdetünk. Felczifráztuk pedig a' czédulát minél tarkább virágokkal falusi színészcsoprok szokásakint, hogy az mindenki' szemeibe tűnjék, — nem kellvén a' befűkért fizetni; 's a' művészetet, — bocsásson meg annak istene! — most az egyszer pénzkeresés móddá törpítünk. — Hangversenyt adni Füreden hol honunk miveltebbjeinek koszorúja van, átlátható, nagy merészség. Ez a' széplelkű nép nem is valami szellemi éldelni, hanem inkább könyörből jött minket meghallgatni. Előadott darabjaink között leginkább tetszett V. árvisi hajósa Barthától (ki ekkor Füreden mulatott) szavalva; a' mű hatást szült, mert azt ismételni kelle. Czélunk előmozdítására még ezen lekések 80 pengő flot nyújtának 's mi azt gr. Ráday Gedeontól mint ezen indítvány forrásától — tisztelt neki 's a' többinek — át is bevénk. — Könyült kebellet, 's nehezkébb erszénnyel elhagyánk ez egészségforrást, e' pezsgő kis világot, 's Tihanyon, Somogy rengetegein, Pécsen, Szigetváron keresztül, — megcúzva a' nézni valókat, elérénk a' Dráva partjait, 's e' szép hon határáit.

Sajnos érzelmek tolták lelkemre. — Oly sok nyomort — oly sok inséges napokat éltem földeden oh haza! bár még csak ifjú vagyok, 's még is mi nehéz, mi fájdalmas töled élválni! — Ámde gyermekkorom árthatlan örömeit is keblen álmodám el, keblen kezdem ismeri anyám, 's véreimet; ott hallám először zengeni nyelved bájós hangjait; berkeid homályán kóstolám a' szep-lőtlen szerelem édes nektárát, — szóval magyar — fiad vagyok! 's ez az, mi olly varázserővel csatol hozzád oh szép hon!! Még egyszer körülnézzék annak virányain, 's menni akarek; de nem lehet. Forró könyűk görögtek le sovány arczomon, 's gyermekként sírtam, kit anyja öléből kiszakasztanak. Nem tudom szégyen e ez, gyáva-ság e, vagy mi? Ha szégyen: pirongass meg; ha gyáva-ság: ne vess ki! — De hisz a' siró gyermek szereti övét; azért válik tőlök olly nehezen. — Még egy sohaj keletfelé, szorult keblemből, 's én könyült valék. Tán a' szellők fölkapák azt 's véreimhez vívék. — Egy csókot nyomék a' kedves földre, 's a' Dráván, — melynek irigy hullámi egyegy darabot lopnak el a' magyar földből, át suhogánk a' túlpartra. — Még vissza vissza néztünk; de nem soká láhattuk a' honi szép partokat, Croatia berkei el rejték azt előlünk, 's már csak ege kékellett felénk a' távolbul.

Zagrábba július 19-ikén estenen értünk. Legelőbb is az útezak szegleteit néztük meg: nincsenek e játékszíni hirdetémények, 's igen nagy örömünkre találtunk egyet; a'

Báláj vala adatand Löve nevű ottani első tenorista jutalmául. Így tehát hirtelenében a' püspöki palotánál, feleséges kertjénél, — hol üveg alatt az ugy nevezett magvaváló szilva tökéletesen meg érett, — 's templománál egyebet meg nem nézhetünk. Itt monda H— lelkesülve: ha magyar színész nem volnék, szeretnék zágrábi püspök lenni. — Sietünk innen a' játékszínbé, 's a' darabot végig hallgatánk. — Jöjjetek ide most ti magyar játékszín-kerülők, kik csak azért nem jöttök színházunkba, mert magyar, itt majd hallotok egy német operát! — és te magyar operakritikus, a' ki illetenéké szólasz nagy bölcsen az énekesekről: „K Eduard ur ma igen gyengén énekelt -y- k-a-nak ma gyakran kicsuklott a' torka“; itt hallasz egy tenoristát, a' kinek nem csuklik ki a' torka, sőt olly hangosan végig ordítja Olaf herceget, hogy be kell dugnod füleidet, vagy — kiimenned. — L. ur Olaf hercegből egy szerelmes troubadour csinált. Hol a' hercegi méltóság a' test-fartás-, 's mozgásban? hol az énekbéli fensőség, melyet ki kell tüntetni annyira, hogy ha a' színpadra nem lépés is észre kell vennünk a' hercege éneklését. — A' pór máskép éneklí ugyan azon melodiat, egy magasabb rendű ismét máskép. — L. ur minden árnyéklat, összefüggés, előadás, hangfutásbeli ügyesség, 's egyes részek kiemelése nélkül — egyforma érző hangon végig kiáltá parthieját, 's egyebet róla nem mondhatok mint hogy jó hangja van. A' hercegnőnél hasonlólág kedves csengő hang; de semmi játék, semmi oskola; 's bajosan is sajátíthat ezentul, mert már időse. — A' pagét ezen igen ügyes, legfinomabb, 's legfesztelenebb conversatioju szerepet egy a' kiállhatatlanságig ügyetlen asszony játszá, e' mellett vízító, igen rosz hanggal. Oh barátom! itt láthatál volna ugrándozásokat, kézcsókolásokat, complimenteket; hallhatál volna hangfutásokat! sokszor a' szégyen miatt én rejtem el arczomat, nem ök. — A' kar 6 férfi 's 5 asszonyszemélyből állt; ezek tették az utolsó felvonásbeli bált is, néhány statista-katonával össze vissza sétálva, 's galoppozva. Egy magány magyar táncz is fordult elő; de a' monsieur m. tánczos midőn a' harangfigurát csinálná: igen nagyot esett. — Az orchester igen rosz, 's e' mellett mindig forte játszik, kevés voué, sok fuvó hangszer, 's ezek 's azok közt semmi harmonia; a' tárogatókat az egészét elnyomják; a' magyart kivált gyalázatosan játszák. — Az igen igen kevés számú publicum szécsesen haza ment, a' nélkül, hogy legalább a' jutalmazott urat kitapsolta volna. — Mi boszankodva hagyánk el a' játékszínt; de hiszen roszbul is lehet tanulni. — Egyébiránt a' színház igen csinos inkább kicsi mint nagy; három sor páholy, egy sor karzat; acusticája igen jó.

Másnap reggel korán Károlyváros felé gyalogoltunk, honnan e' levelet intézem hozzád. Légy boldog! Köszöntsd az egész magyar világot!!

EGRESSY BENJAMIN,
dalmok a' pesti magyar színházról

VIRÁGNYELV.

Garay- és Kunoss-tul.

Bogács.

Örömhévülten

Simul szívem szivedre,

'S én idvezülten

Zárlak hó melleme.